

از زبان چه می‌دانید؟

آیا می‌دانید زبان چیست؟ احتمالاً اکنون جواب می‌دهید: بله، زبان تکه گوشتی در دهان است که حرکت می‌کند و ما با آن حرف می‌زنیم. البته اشتباه حدس زده‌اید. آن چه که در دهان ماست زبان است. اما منظور ما از زبان چیز دیگری است. کمی فکر کنید. در هر کاری که انجام می‌دهیم، درس می‌خوانیم، بازی می‌کنیم، با دوستان و اقوام خود صحبت می‌کنیم و تلفن می‌زنیم و یا به اخبار رادیو یا تلویزیون گوش می‌دهیم، با دنیایی از زبان روبه‌رو می‌شویم. پس اکنون می‌دانیم که زبان انبوهی از واژه‌ها و جمله‌ها است که هر روز در هر لحظه از زندگی ما به کار می‌بریم تا بتوانیم با انسان‌های محیط اطراف خود ارتباط بهتری داشته باشیم. جالب است بدانید که انسان تنها حیوانی است که زبان می‌آموزد، با آن صحبت می‌کند و با هم‌نوع خود ارتباط برقرار می‌کند.

منشأ زبان‌ها

نظریه، شکل دهان، دندان‌ها، لب‌ها، حنجره و زبان نقش مهمی دارد. با وجود فرضیه‌های متفاوت درباره پیدایش زبان، ما هنوز به طور دقیق نمی‌دانیم زبان چگونه به وجود آمده و هیچ نظریه‌ی قطعی در مورد پیدایش زبان وجود ندارد. اما می‌دانیم که زبان گفتاری پیش از زبان نوشتار به وجود آمده است. در کاوش آثار زندگی نیم میلیون ساله‌ی بشری روی کره‌ی زمین، هیچ آثار بارزی مربوط به زبان گفتار بشر به دست نیامده است، اما آثار بسیار زیادی از زبان نوشتار در دست است. برای مثال،

به راستی زبان چیست؟ از کجا آمده، چه کسی آن را کشف کرده است؟ فرضیه‌های متفاوتی درباره‌ی منشأ زبان انسان وجود دارد. برخی از دانشمندان معتقدند که زبان منشأ الهی دارد؛ یعنی خداوند آدم را آفرید و آدم تمام موجودات زنده را نام‌گذاری کرد. برخی دیگر بر این اعتقادند که زبان بر اساس صداهای طبیعی به وجود آمده است.

برخی بر این باورند که انسان‌های نخستین واژه‌ها را از روی صداهایی که در طبیعت وجود داشته‌اند، تقلید کرده‌اند.

کلماتی مانند خش‌خش، شرشر، تق‌تق و ... از این دسته‌اند.

برخی دیگر معتقدند منشأ زبان فریادهای طبیعی ناشی از احساسات انسان‌ها مانند «آه»، «آخ» و «وای» بوده است؛ بعضی می‌گویند پیدایش زبان تقلید صداهایی بوده است که هنگام انجام کار بدنی از دهان بیرون می‌آمد؛ مانند صداهایی که از برداشتن تنه‌ی سنگین درختی از روی زمین تولید می‌شد. و برخی دیگر هم معتقدند زبان در اثر تولید صداهایی که از دهان انسان خارج می‌شد، به وجود آمد که در این

دانشمندانی چون سقراط، افلاطون و ارسطو در دوران یونان باستان در مورد زبان‌های بشری مطالعه کردند و پس از آن‌ها دانشمندان دیگر به نوشتن دستور برای زبان‌های جهان پرداختند.

تراخس، در قرن دوم پیش از میلاد مسیح، اولین کتاب دستور زبان یونانی را نوشت. پس از آن در دوره‌ی امپراتوری روم وارون به نگارش اولین کتاب دستور زبان لاتین دست زد. سپس در قرون وسطی، سیبویه به نوشتن کتاب دستور زبان عربی پرداخت. بانی نیز دستور زبان هندی را نوشت. سپس در

پی آن، دانشمندان گوناگون از گوشه و کنار جهان به نوشتن دستور زبان‌هایی چون چینی، ژاپنی، انگلیسی، ایتالیایی، روسی، هندی و غیره همت گماشتند.

زبان‌ها متنوع‌اند

بنابر مطالعات و محاسباتی که دانشمندان و زبان‌شناسان در قرن نوزدهم به عمل آورده‌اند،

تقریباً چهار تا هفت هزار گونه زبان در میان حدود شش میلیارد جمعیت کره‌ی زمین وجود دارد.

این رقم چندان دقیق نیست، چون هنوز هم در جهان زبان‌هایی وجود دارند که کشف نشده و به حساب نیامده‌اند. آیا این سؤال به ذهن شما

نمی‌آید که: «چگونه می‌توان این زبان‌ها را دسته‌بندی کرد؟» درست است، کار ساده‌ای نیست و حاصل سال‌ها تلاش و مطالعه‌ی دانشمندان زبان‌شناس است. اینان زبان‌ها را به روش‌های گوناگون دسته‌بندی کرده‌اند. برخی از آن‌ها درصدد یافتن رابطه‌ی خویشاوندی میان زبان‌ها برآمده‌اند و آن‌ها را از حیث شباهت الفاظ و ساختار در یک خانواده قرار داده‌اند. در قرن هجدهم، دانشمند زبان‌شناس، **سر ویلیام جونز**، از روی شباهت‌های فراوانی که میان زبان‌های سانسکریت، یونانی و لاتینی مشاهده کرد، متوجه شد که این زبان‌ها دارای نوعی رابطه‌ی خویشاوندی‌اند زیرا نه تنها به لحاظ ساختمان، بلکه به لحاظ ریشه‌ی لغات به هم شباهت دارند.

بر اثر این مطالعات و رواج زبان‌شناسی تاریخی، به تدریج خانواده‌های زبانی شناخته شدند و از این طریق هر گروه از زبان‌ها که از اصل و منشأ واحدی گرفته شده‌اند، در یک خانواده‌ی زبانی قرار گرفتند. زبان‌شناسان این خانواده را «زبان مادر» نامیدند. برخی از زبان‌های مادر که توسط زبان‌شناسان کشف و معرفی شده‌اند، عبارت‌اند از: اروپایی، استرالیایی-آسیایی، آفریقایی - آسیایی، اورالی، آلتایی، دراویدی و غیره.

خانواده‌ی زبان‌های هند و اروپایی

خانواده‌ی زبان‌های هند و اروپایی، به لحاظ تعداد گویشوران بزرگ‌ترین خانواده‌ی زبانی جهان محسوب می‌شود

در این‌جا به توضیح و توصیف بزرگ‌ترین خانواده زبانی به لحاظ تعداد گویشوران به نام «هند و

اروپایی» می‌پردازیم. حدود صد زبان در این خانواده‌ی زبانی قرار گرفته‌اند که از لحاظ تعداد، خانواده‌ی بزرگی پانزدهم میلادی، در آمریکا و آفریقا و اقیانوسیه نیز رواج یافت. قلمرو جغرافیایی خانواده‌ی زبانی هند و

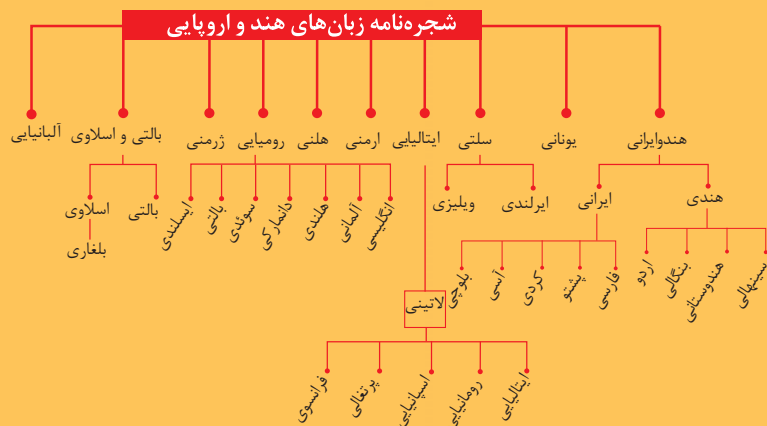
قلمرو جغرافیایی خانواده‌ی زبانی هند و اروپایی

خط تیره نشان دهنده مرزهای جغرافیایی سیاسی است. خط ممتد نشان دهنده مرزهای زبانی است.

- ۱- سلتی
- ۲- ژرمنی
- ۳- رومیایی
- ۴- هلنی
- ۵- اسلاوی
- ۶- آلبانیایی
- ۷- ارمنی
- ۸- هندو ایرانی
- ۹- بالتی

نیست، اما از لحاظ تعداد گویشوران بزرگ‌ترین خانواده‌ی جهان محسوب می‌شود. این خانواده‌ی زبانی از حدود هزاره‌ی اول پیش از میلاد مسیح در بخش بزرگی از اروپا و جنوب و جنوب غربی آسیا رایج بود و از نیمه‌ی قرن

اروپایی را در شکل مشاهده می‌کنید. این کره‌ی خاکی با زبان‌های خانواده‌ی هند و اروپایی با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند. اسامی این زبان‌ها را در شجره‌نامه‌ی خانواده‌ی هند و اروپایی مشاهده می‌کنید.

ارمنی	سانسکریت	یونانی	رمانیایی	سوئدی	روسی	آلمانی	لاتینی	ایتالیایی	پرتغالی	اسپانیایی	فرانسوی	ویلز	انگلیسی	فارسی
mayr	matar	meter	mamār	moder	mat	mutter	mater	madre	māe	madre	mère	mam	mother	مادر

مقایسه واژه «مادر» در برخی از زبان‌های هم‌خانواده در هند و اروپایی